

RĂSPUNSUL SISTEMULUI EDUCAȚIONAL ÎN PROMOVAREA SIGURANȚEI TRAFICULUI RUTIER

LUNGU VALERIU, dr., conf. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei;
BODRUG VALENTINA, dr. hab., conf. univ., Universitatea de Stat din
Moldova.

Abstract: *Safety, being fundamental to any transport system, must be regulated among the company's development priorities. As mobility continues to grow and is radically transformed through digitalization, decarbonization and innovation, opportunities to further improve safety performance need to be leveraged. At the same time, the issue of safety and security in relation to traffic / transport is closely linked to the concept of cities „friendly to women and men”. All these aspects are interconnected with various fields, including the education system, which contributes to the formation of decision-making capacities and behaviors of girls and boys, women and men as participants in trafficking. In this article we find that ensuring the efficiency of road safety, as a multidimensional problem, must be addressed cross-sectorally.*

Siguranța și securitatea reprezintă unele dintre principalele provocări pentru orice sistem de transport, dar și pentru orice societate. Participanții la trafic au așteptări majore ca transportul să fie în siguranță. În acest sens, statele au responsabilitatea politică și socială să răspundă la aceste așteptări, asigurându-se că există standarde satisfăcătoare pentru siguranță și securitate în domeniul transportului și sectoarele adiacente.

Siguranța rutieră în Uniunea Europeană (UE) s-a îmbunătățit mult în ultimele decenii, datorită acțiunilor la nivelul UE, nivel național, regional și local. Totodată, în pofida faptului că unele state înregistrează încă progrese considera-

bile în ceea ce privește reducerea ratelor de deces rutier, progresele înregistrate în UE în general au stagnat în ultimii ani. Deși a existat o scădere a deceselor cu aproximativ 2% în 2016 și 2017, unele state membre au raportat creșterea indicatorilor. Atingerea obiectivului UE de a reduce la jumătate numărul de decese rutiere între 2010 și 2020 va fi o provocare majoră [3].

În contextul celor specificate mai sus, menționăm eforturile în domeniu la nivel de Republica Moldova. Prin adoptarea Legii Nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier au fost stipulate principiile de bază privind garantarea siguranței traficului rutier [4, art. 3], după cum urmează:

- a) prioritatea vieții și integrității corporale a participanților la trafic asupra rezultatelor activităților economice;
- b) prioritatea responsabilității statului privind garantarea siguranței traficului rutier față de responsabilitatea participanților la trafic;
- c) respectarea intereselor persoanei, ale societății și ale statului în activitatea de garantare a siguranței traficului rutier;
- d) abordarea problemei privind garantarea siguranței traficului rutier prin programe cu obiective bine determinate.

În același timp, documentul include un șir de aspecte care vizează Informarea/Educarea/ Comunicarea diferitor categorii a populației. Astfel, este prevăzută elaborarea de programe și materiale metodico-didactice ilustrative și vizual-auditive în domeniul educației rutiere și asigurarea activității în acest domeniu în instituțiile de învățământ preșcolar și școlare. La fel, se propune pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice desemnate să desfășoare astfel de activități [4, art.10].

Totodată, sunt prevăzute mai multe puncte cu referire la dezvoltarea unităților de instruire a personalului din domeniul transportului rutier prin elaborarea de norme privind organizarea activității didactice în cadrul acestora; elaborarea programelor de instruire și recalificare, a testelor de verificare a cunoștințelor teoretice și a criteriilor de evaluare a aptitudinilor practice ale conducătorilor pe categorii și subcategorii de vehicule, precum și monitorizarea implementării acestora.

Atenție specială este acordată stabilirii normelor metodologice și organizării pregătirii, perfecționării, examinării și atestării cadrelor didactice din domeniul instruirii personalului din domeniul transportului rutier, a evaluatorilor examenelor de calificare a candidaților pentru obținerea permisului de conducere.

Adoptarea Legii Nr. 131 privind siguranța traficului rutier (2007) a creat premise metodologice pentru ajustarea sistemului educațional la necesitățile de asigurare a securității circulației rutiere, odată cu intensificarea traficului rutier și sporierea rolului acestuia în economia națională. Menționând faptul că subiectul

abordat în prezentul articol este unul multidimensional, reiterăm unele experiențe și probleme în domeniul de referință.

Pregătirea specialiștilor în domeniul organizării și securității circulației rutiere, fiind recunoscută prin documente drept una din problemele cheie, este valorificată insuficient, nu este efectuată în mod direct de instituțiile de învățământ superior din Moldova.

În cadrul programelor de studii de licență și masterat a Universității Tehnice a Moldovei *Planificarea Urbană și Regională, Căi Ferate, Drumuri, Poduri, Ingineria și Tehnologia Transportului Auto, Tehnologii de Operare în Transport – ciclul licență, și Management și Exploatarea Transportului, Siguranța și Ecologizarea Transportului Auto, Planificarea Urbană și Regională* sunt unități de curs privind organizarea și securitatea circulației rutiere. Totodată, numărul de ore este insuficient (aproximativ 1-1,6% din numărul total de ore) pentru obținerea competențelor necesare.

Respectiv, în contextul Strategiei naționale pentru siguranță rutieră [5] și priorităților europene în domeniu [3], pregătirea specialiștilor în domeniul organizării și securității circulației rutiere urmează a fi reconceptualizată și fortificată.

În același timp, menționăm importanța acțiunilor dedicate informării și educației rutiere a diferitor categorii de participanți la trafic. Astfel, Republica Moldova s-a alăturat acțiunii globale – *Săptămână globală de siguranță rutieră* a ONU – care este o campanie globală de siguranță rutieră bienală, organizată de Organizația Mondială a Sănătății. Campania reunește persoane fizice, structuri de stat, ONG-uri, corporații și alte organizații din întreaga lume pentru a crește gradul de conștientizare a siguranței rutiere și pentru a face schimbări care vor reduce numărul de decese rutiere, cuprinzând o serie de activități de combatere a fenomenului accidentelor rutiere, pentru a salva milioane de vieți pe drumuri. De asemenea, aceasta presupune luarea unor măsuri urgente pentru reducerea numărului de decese și traumatisme cu 50% până în 2030; obiectiv stabilit în Obiectivele Dezvoltării Durabile ale ONU pentru următorii ani (2030) [1]. La acest capitol menționăm inițiativa Automobil Club din Moldova (ACM) în colaborare cu Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Inspectoratul Național de Patrulare (INP), cu suportul Alianței Estice pentru Transport Sigur și Durabil (EASST), Federația Internațională de Automobilism (FIA), FIA Foundation, care au organizat anul curent la nivel național mai multe evenimente.

În contextul Săptămânii Globale pentru Siguranța Rutieră a ONU, în cadrul evenimentului de marcare a Zilei Europei, în Grădina Publică “Ștefan cel Mare și Sfânt”, a fost instalat standul #Fă-teAuzit (#SpeakUp) al ACM și INP, pentru a informa despre siguranța rutieră și a chema societatea spre un comportament adecvat și corect în trafic.

În mai multe instituții de învățământ au avut loc multiple activități informaționale, ore de dirigenție, *flash mob*-uri, marșuri ai siguranței rutiere pentru atragerea și sensibilizarea opiniei publice cu privire la problemele actuale din trafic, care vizează și pietonii și conducătorii auto.

În calitate de istorii de succes apreciem activitățile de informare cu referire la siguranța la trafic a elevilor din școlile, amplasate în aria Programului COMPACT / Fondul Provocările Mileniului, de-a lungul drumului Sărăteni-Soroca, de către campania de construcție, în parteneriat cu Ministerul Educației, MAI.

La fel, merită atenție experiența de conlucrare a cadrelor didactice cu organele de poliție în perioada de vară în cadrul taberelor de vară: prin intermediul Centrului mobil de prevenire și informare al Poliției copiii au fost familiarizat cu diverse informații, privind regulile de siguranță în perioada estivală (siguranța personală, siguranța în traficul rutier, siguranța în mediul on-line), consecințele comportamentului delicvent, cum să evite situațiile de risc ș.a.

Reiterând informațiile prezentate în Strategia națională pentru siguranță rutieră [5] precum că categoria de vârstă cu risc maxim o reprezintă copiii între 5 și 14 ani și tinerii între 14 și 29 ani, respectiv atenție aparte trebuie să se acorde anume acestor grupuri de vârstă care necesită o abordare complexă. Trebuie planificate și realizate acțiuni pentru a spori gradul de siguranță rutieră în trafic a grupurilor de vârstă menționate fie pe drumul către școală și de la școală, fie pentru tinerii conducători auto.

În același timp, dincolo de multitudinea activităților realizate pe parcursul ultimilor ani, constatăm necesitatea impulsționării acțiunilor la nivel de sistemul educațional în școli, stipulate în strategie, în vederea realizării programelor sectoriale de educație rutieră în școli; implicarea în educația rutieră a copiilor de toate vârstele; educația continuă a profesorilor din școli în domeniul siguranței rutiere; susținerea educației rutiere extracurriculare pentru părinți și copii; realizarea de studii de evaluare a eficienței educației siguranței rutiere în școli ș.a.

La fel, revenim la Agenda 2030, Obiectivul 11. Asigurarea orașelor și așezărilor umane inclusive, securizate, sigure, rezistente și durabile, sub-obiectivul 11.2, care prevede până în 2030 oferirea accesului la sistemele de transport sigure, la prețuri convenabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea transportului public, cu o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și persoane în vârstă [1].

Totodată, constatăm importanța abordării aspectelor de gen în programele informative și educaționale.

Percepțiile oamenilor cu referire la transport sunt marcate de gen. La începutul secolului 20 automobilul era considerat ca neutru la gen. Totodată, cercetă-

rile arată că și călătoriile auto și ideile de mobilitate și libertate, asociate cu automobilul, sunt strâns legate de identitatea masculină, ceea ce face dificilă intrarea femeilor în acest domeniu. Femeile și bărbații au diferite tipuri de cunoștințe/ experiență legate de transport, fie prin rolurile lor de conducători/ pasageri/ pietoni, sau în calitate de profesioniști în sectorul de transport. În publicitate, filme și literatură persistă reprezentări de gen în care bărbații sunt mai des reprezentați călătorind – ca proprietari și conducători auto; iar femeile – ca fiind responsabile de treburile casnice/ utilizatoare mai frecvent a transportului public. Situațiile sunt determinate de diferențele de gen în distribuirea activităților casnice, piața forței de muncă, precum și de socializarea de gen [2].

Persistența stereotipurilor de gen precum că femeile conducătoare auto sunt mai puțin capabile și profesioniste comparativ cu bărbații limitează inițiativele acestora. Sistemul de învățământ contribuie la reproducerea stereotipurilor tradiționale de gen prin orientarea profesională tradițională a tinerilor, limitând accesul fetelor în sectorul de transport și drumuri etc. Aceste modele trebuie ajustate în raport cu egalitatea, durabilitatea și prioritățile de dezvoltare. Respectiv, politicile și intervențiile, inclusiv prin sectorul educațional, trebuie să țină cont de aspectele specifice de gen, capacitățile diferite ale femeilor și bărbaților de a anticipa riscul.

Reiterând eforturile la nivel de UE, dar și la nivel de fiecare țară luată aparte în îmbunătățirea cadrului legislativ și programelor de intervenție, constatăm necesitatea abordării tuturor factorilor cu impact direct asupra siguranței la trafic (infrastructura, siguranța vehiculului, comportamentul șoferului, reacția de urgență ș.a.), precum și a celor cu impact indirect precum susținerea campaniilor de educație publică.

Comportamentul de siguranță al utilizatorilor rutieri (respectarea vitezei, utilizarea echipamentelor de protecție precum centurile de siguranță și căștile de protecție, conducerea fără alcool și alte droguri, conducerea, hipismul și mersul rapid „gogging” (fără distragere) și aplicarea/promovarea acestuia sunt de asemenea aspecte cheie în prevenirea și atenuarea accidentelor grave.

Concluzii. Siguranța, fiind fundamentală pentru orice sistem de transport, trebuie statuată printre prioritățile de dezvoltare a societății. Deoarece mobilitatea continuă să crească și este transformată radical prin digitalizare, decarbonizare și inovație, oportunitățile de a îmbunătăți în continuare performanțele în materie de siguranță trebuie valorificate. Totodată, problema siguranței și securității în raport cu traficul/transportul este strâns legată de conceptul orașelor „prietenoase femeilor și bărbaților”. Toate aceste aspecte sunt interconexe cu diverse domenii, inclusiv cu sistemul educațional, acesta contribuind la formarea capacităților de luare a deciziilor și a comportamentelor fetelor și băieților, feme-

ilor și bărbaților în calitate de participanți la trafic. Prezentul articol a înglobat mai multe idei, care urmând a fi dezvoltate în profunzime în plan metodologic și praxiologic, ne conduc la concluzia că asigurarea eficienței siguranței rutiere, ca problemă multidimensională, trebuie abordată intersectorial.

Referințe bibliografice

1. Agenda 2030. *About the Sustainable Development Goals* (2015). [citat 19.09.2019]. Disponibil: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
2. BODRUG-LUNGU V. *Ghid privind includerea dimensiunii de gen în domeniul transportului în contextul schimbărilor climatice*. Oficiul „Schimbarea climei”. Chișinău: S.n., 2015.
3. EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Europe on the Move. Sustainable Mobility for Europe: safe, connected and clean*. Brussels, 17.5.2018 COM (2018) 293 final.
4. *LEGE Nr. 131 din 07-06-2007 privind siguranța traficului rutier*. In: Monitorul Oficial 20.07.2007, Nr. 103-106 art. 443
5. *Strategia națională pentru siguranță rutieră*. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 1214 din 27 decembrie 2010.